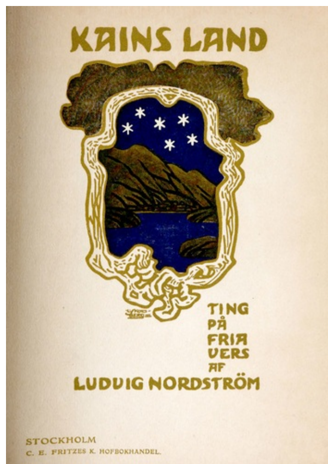

KAINS LAND

TING PÅ FRIA VERS
AF
LUDVIG NORDSTRÖM

STOCKHOLM
G. E. FRITZES K. HOFBOKHANDEL

CENTRALTRYCKERIET, STOCKHOLM, 1906.

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken, som tillhör University of Minnesota Library, har scannats av Google Books. Den anpassades för Projekt Runeberg i januari 2013 av Bert H.

HEMBYGDEN

Jag har min ångermanländska kust genom en ö delad i två delar med tämligen skilda kynnen,

Ön heter Högbonden, bärande namnet förmodligen på grund af sin dominerande höjd, som gör att man ser den långa vägar.

Söder om den är obetydlig skärgård; den som finns består af några stora öar, dragna inom kuststräckans gränslinje. Norr om den är en rikare utvecklad skärgårdsnatur och ett mer norskt landskap med djupare fjordar och högre berg. Ullångerfjärden och Häggviken äro säkert de naturskönaste delarna af hela den norrländska kusten.

Ångermanland utifrån hafvet sedt liknar en samling jättar, stickande hufvudet öfver hvarandras axlar, stelnade i nyfiket spejande ut mot Bottnen. Och från Ångermanland såsom norrlandskustens djärfvast resta landskap glider

kusten ner i sluttande ryggar mot norr och söder.

Så snart man kommer upp mot Västerbotten, slätas bergen till en fortlöpande ås, öfver hvilken här och hvar höjer sig en gråblå rygg som en kutig lappkäring öfver lingonplockning i riset. Öar, skäroch ref sticka ut, grunden växa alltjämt i antal, fyrbåkar, prickstänger och bojar uppträda allt oftare, och Holmö gadd utanför Umeå, Rönnskärs fyr söder om Piteå, Rökallen utanför Luleå och Malören utanför Haparanda visa stegvis terrängens öfvergång till smala horisontband i väster, skyddade mot hafvet af grundstenar, låga skär och sandbankar, grågula, nakna eller med marskog, arma till att se på.

Den norrbottniska skärgårdsnaturen liknar för resten i någon mån den stockholmska, blott att vattenytorna äro ojämförligt mycket större, öarna lägre, mer spridda, mer sandiga och i afsaknad af den glada grönskan, men kustens ansikte är mildt och smeksamt i blicken, mindre öfvermodigt än stockholmstraktens, mera resigneradt och fundersamt.

Så ha vi det inte hemma i Ångermanland.

Hernön står med svarta stup i vattnet. Hemsö hatt reser sin mörka kägla djärft, stolt, högfärdigt mot den väldiga himlen, och de många sammanpackade bergstopparna ge landskapet ett drag af stridiga individualiteter, som ha svårt att sämjas och som känna sig oroliga och nära till patos, gest mot himmel och haf och fallna för stora och tunga ord.

Kring Storön norr om Hemsön, där Sandels på 1809 utrotade röfvarband, och en bit uppför kusten resa sig bergen sönderklyftade och svarta, med uddar, som i trappafsatser marschera upp frånvattenytan; rönnar växa i brotten, och de röda bärklasarna se ut på långt håll som blodsipper ur berget.

Längre norrut kring Ulföarna är berget rödt och mörkt omväxlande, och höjderna i land ha en hotfull och hårdsint karaktär.

Ännu längre norrut utanför Örnsköldsvik äro de kala och underligt formade skären delvis klädda af löfskog och man kan plötsligt se idyllen springa fram med ljusa lägdor, björk och hägg, när man rundat en kopparröd och förvittrad bergudde.

Det är det blåaste och mest lysande vatten, som Bottenhafvet här kastar mot stränderna, och de hvita vågkammarna äro som tufvor af parnassia och linnea.

Det inre af landet svarar mot kusten. Under det Jämtland är en bördig slätt i en ring af berg, som mot Lappland och Norge och Härjedalen växa till fjäll, under det att Västerbotten är en likaledes slät natur och Norrbotten har sina utbredda myrmarker, är Ångermanland ett genomgående bergland, där sjöarna, otaliga i mängd, ligga som i skopor och kringgärdade af lägdor och åkrar i oftast tämligen branta stigningar. Dessa öfvergå i skogsbälten, hvilka, klättrande upp till bergen, breda sig öfver betydande vidder, där timmerkarlarna husera på vintern och skogseldarna på sommarn.

Kring Hernösand, som var hamn- och marknadsplats redan under lybeckarnas tid och somlänge varit hjärtpunkten för norrländskt civilisationsarbete, ha samlats landskapets olika drag med allvaret förhärskande.

Staden själf, stigande amfiteatraliskt mot öster från Hernösunden, var fordom uppfylld af gamla susande träd kring små hvita och röda hus vid slingrande, smala och knaggliga gator. Men numera ha gatorna gjorts bredare, de gamla kåkarna ha efterträdts af större stenhus, träden ha huggits ner, men ännu i dag är Hernösand som en stor trädgård, fylldt af blommor och gräsmattor och popplar, björkar, häggar och lönnar.

Från Vårdkasen ser man nedanför sig den gamla staden, kringfluten af vatten; byar med röda gårdar äro kringspridda i de mörka skogarna, rökarna sväfva öfver bergen från Ångermanälfvens sågverk, och allt har en allvarlig och kraftfull men ingalunda leende blick. Den glädje, man däruppe får erfara vid solens upp- eller nergång, under vinterdar eller sommarnätter, vårkvällar eller höstmornar, lägger sig oftast tungt på hjärtat, och man har svårt att låta den förbli glädje och inte öfvergå i något annat. Men hvad denna natur framför allt skänker blodet är makten att gå i en bred och fast och manlig rytm, och det konstnärliga uttrycket för denna natur

kommer säkerligen aldrig att kunna undvika en underton af patos, som stundom skall verka sökt utan att vara det.

———

När för inte längesen Olof Högberg med »Den stora vreden» i realiteten grundlade en norrländsk litterär konst och gaf oss norrlänningar den förtid, vi länge nog längtat efter, manade han fram den ångermanländska naturen på ett sätt, som bara infödingar kunna rätt uppskatta, och alla de anmärkningar, som söderifrån stigit mot hans verk, äro riktade mot sådant, som har sin förklaring af och rot i denna patetiska och oroliga ångermanländska natur.

Före honom hade Pelle Molin verkat, men splittrad och ovarsam och osäker på sig själf och framför allt utan den fasta undergrund, som han kände sig behöfva, men som kom först med »Vreden», förmådde han inte fylla måtten. Han betecknar den norrländska litteraturens smärtsamma födelse; med Högberg äro våndorna öfver.

Pelle Molin visste ingenting om det stora verk, som var under utarbetande, medan han stred för sitt, svalt och gjorde sig omöjlig. Det blef honom aldrig förunnadt att se »valpen med rosiga tassar»: Det gamla Ångermanland utvuxen. Han kom inte för tidigt, han kom bara för att offras. Han är sannerligen värd all vår kärlek och beundran i den grad hans minne fått.

Dessa båda min hembygds mån stå som portalfigurerna till vår litteratur.

Men ännu har ingen sökt att skildra dessa bygderoch deras lif i bunden form. Det blef mig förunnadt att göra första försöket.

Själf af gammal fiskar- och sjömansstam har jag drifvits ut till hamnarna, där jag känner mig bäst hemma, har lefvat fiskarens lif och ger därför vers från hafvet och kusten. Efteråt komma väl andra inifrån landet. Förmodligen gror det nu poeter rundt i Norrlands, land.

———

Jag har med mig en del nya ord och vändningar och har byggt några af dikterna, helt eller delvis, på gamla seder, och det är nästan plikt för mig att ge en förklaring på detta.

Nu är det sedan gammalt vana i de ångermanländska hamnarna, att fisketiden uppdelas i två hufvudperioder: krokrodden och skötrodden. Gränsdag mellan dessa båda perioder är den 25 juli, kallad Jaxmäss efter dagens helgon Jacobus.

Vidare är vana, i de flesta hamnar, att på ett bestämdt klockslag om aftonen ringer det i hamnkapellets klocka, och då ger sig hela »skötrodden» af ifrån hamn, ut på de olika fiskeplatserna längs stränderna. Sedan redskapen satts, bäddar man i båten, äter kvällsvard, pratar en stund och lägger sig sedan att sofva för att vara uppe med solen och hala in fångsten.

När man kommer framemot midten af juni och nätterna ha blifvit ljusa och ljumma, flytta ungdomarna ner på »skullen», d. v. s. sjöbodens vind. Härmed förbindes den uråldriga friarvanan att pojkarna om lördags- och söndagsnätterna komma till flickorna och ligga hos dem. Detta kallar man »att gå på bögden», och pojkarna kallas »bögdpojkar» och den fint broderade natt-tröja, som flickorna dragit på sig, kallas med en komisk ordbildning ligg-i-la-vä-tröja, d. v. s. den tröja som användes, när man ligger i lag med någon.

Det finns ingenting så putslustigt för en ung och kry fiskardräng som att komma sent fram på natten till en sjöbod, knacka på skull-luckan och hviska:

— Jänter! Öppna!

Och flickorna öppna ibland, ibland öppna de inte. Då är det att bryta sig in. Och prata och skratta och skämta och äta snask och röka cigarretter m. m.

Men att stanna längre än till soluppgången anses ouppfostradt och obelefvadt och förekommer sällan.

Det är mycket uråldrigt, som nu drifvits undan från fastlandet genom folkskolans och tidningarnas makt, hvilket

fortfarande stannat i hafsbandet, men där också dör det gamla ut mer och mer. Gubbarna och gummorna sakna forna tiders »skrömt» och trolleri och brännvinselände, och för dem synes tiden ond och hård. Mödan har mer och mer öfvergått från att tjäna som underlag för blott en tarflig tillvarotill att möjliggöra öfverflöd och vällefnad, gamla idyllen vill tyna undan, och en hastigt tilltagande täflan om primat förvandlar hamnarnas lif. I många gamlas ögon, ja! Men ännu äro vi inte gamla och för oss är det inte mer kamp än som är nyttigt, och idyllen sveper fortfarande om det hela. Det visar förmodligen det som följer.

Men i detta följande förekommer en del ord, som väl få ha sett förut.

»Skene» i »Fiskafänget» betyder död. Man säger: han skene; han skende; han är skene; han har skent. Enligt Olof Högberg har ordet samband med »stelna». »Vre» kallas ytterkanten af den fasta landisen, som ligger längs stränderna, när om vårarna drifisskarorna börja röras.

En fiskarbåt (På berget) består af följande hufvuddelar: köl, stam (för- och akterstam), spant = vrång, pl. vränger, bordläggning och innanrede. Det man står och går på kallas »flakan». Bordläggningen från flakans kant kallas »su», men »su» betyder också reling. »Su» förekommer i formen »sud» hos Strindberg. »Sua» som verb betyder kränga.

Skötar finnas i hvar båt till ett antal af 20—23, delade i tre högar, två på flakan och en i akterstammen. Den nedre skoningslinan på skötan kallas »stentärn» (tärn = tel); öfre kallas »flarntärn» och korkstyckena, som hålla garnet uppåt, »flar».

Vid utrodden sitter mannen till årorna och kvinnan på sun och kastar garnet i vattnet. Detta skervid solnedgången. Kvinnorna ha oftast färgklara tröjor och hvit hufvudduk. Vattnet är merendels vid denna tid på dagen lugnt och ljust. Båtarnas bottnar äro rödmönjade. Kvinnorna sjunga ofta. Man förstår alltså, att skötläggningen i klara sensommarkvällar längs röda klippstränder, när allt glittrar och solflammar och män ropa, kvinnor sjunga och de hvita måsarna skria och gnägga i luften — är något som man aldrig glömmer, när man pröfvat det.

En mil till hafs ligger grundet.

Det går vid middagstid en fråga genom hamnen: — Skall någon stena för grundet i kväll?

Vid utrodden lösa sig grundbåtarna ur linjen, sätta full syd och försvinna till sist vid horisonten, medan flottiljen i öfrigt lägger vid hemstränderna.

»Grundfischar» är namnet på gamla säkra grundfarare, och det är en äretitel i hamn.

I Vibyggerå i mellersta Ångermanland utåt hafvet lefde på 1830-talet en präst, som hette Sjöling. Han hade fiskerätt i en hamn i hafsbandet. En dotter hade han som klädde brudar m. m. och hette Anna Kajsa.

En morgon, när han såg en fiskare tätt intill där han drog tomma nät, lägga in full fångst i sin båt, sade han till dottern:

— Anna Kajsa, barnet mitt! Ser du strömmingen på Jakob Anderssons nät? Den som syndar, han får fisk!

Detta ord har blifvit stäf och lefver ännu kvar i hamnen. Jag har användt det i en af dikterna.

*

Och därmed är nämndt hvad som bör nämnas, och till det meriga må dikterna reda sig själfva.

========

KAINS LAND

Kains hjärta var af sorger mättadt, när han slog den lille Abel, pojken med de mjuka knäna, han gick ut i skogarna, där blef hans hjärta lättadt och hans känslor lena; himlens väldiga stjärnor dröpo lindrande salfva uti hans blod, irrande djuren stilla kröpo till hans ensamma gård och bod.

Landet bredde sig kring Kain vida, bergen sågo på den ensammes gång, om sommardagarna stodo de drömmande blida och hörde hans tunga sång, och i vintrarnas isiga nätter hveno stormar på snöiga slätter, men bergen skyddade Kains gård, och han lefde i deras vård.

Öde, mörklagdt, fylldt af älfvars stämma, skogars brus och hafvets tunga dunder ligger detta land, där jag är hemma, här ser folket ännu gamla under,här går drömmen högt i stjärnors hus, och från fattig bygd, där norrskenselden lyser, kommer vemodets sjungande sus, och i unga åren man ensam fryser.

Och Kains land är detta land, här bygga de män, som ej ha Abels knän, de mjuka, men vandra fram med stora, trygga och fasta steg långt bort från alla sjuka — när unga årens krämpor botats och mannaårens sol går opp, står i vår själ det träd, som hos de gamle rotats, med gröna blad och blommans ljus i topp.

Vemod är vårt hjärtas klara vatten men friska vindar krusa det, genom natten stora drömmar, gamla minnen öfversusa det; Kain, enslingen bland bergen träder fram, när våren tänder bergens rund i gyllne morgonfargen, och prisar stolt det stora, första vårdagsljusets stund.

*FRÅN HAFVET

TALATTA!

Jag har öfvervunnit mörkrets makter, vinterns dagar har jag genomlefvat, vårens solgång har jag mött vid hafvet, och min själ är klar.

Det var svåra trakter, som jag genomsträfvat,

det är mångt och mycket, som blef där begrafvet, det är många knifhugg, hvilkas ärr jag har.

Sjung i solens blåa lågor ditt victoria, min unga själ, mörkrets, grubblets, smärtans frågor har du trampat stolt ihjäl, nu af hafvets gamla vågor skall du lära hafvets spel.

Skogens högvakt omger mig i dagen,

vindens sus är mässan i min kyrka,

solens vida släp på hafvet drar,

jag har öppnat portarna till lifvet — ljuft betagen

känner jag i blodet återfödas styrka,

och min själ sin heligtimma har.

DET FÖRGÅNGNA.

Jag låg på en vattenstänkt hälla, ensam i vårblåa luften, på rygg och slöt mina ögon och tänkte, medan grisslorna jämrade ynkligt och morgonens dimsken förtunnades sakta i solen och för sydliga sjön den hägrande isen som ett drömlands glittrande kuster drog långsamt förbi:

I hela din barndom du hört, hur det dånat och stönat på andra sidan den susande skogen och berget, och alltunder dagars och nätters förbiflykt du känt det allt tyngre att vandra de utnötta gator, som förde förbi de utnötta husen, där utnötta ansikten mötte din blick och där intet förmådde att läska din själ, som var törstig.

Då sa man:

I skogarna norrut bland Qällen kan själen bli frälsad.

22Du snörde din ränsel

och gick till skogarna norrut
och bugade artigt för fjällen;
gick ensam i nätter och dar i ödsliga trakter,
i myrar och träsk, där tranorna häfde
plötsligt sitt treklangsskri;
stod högst upp på bergen, såg sjöar inunder
i tiotal väl med speglade holmar
och hörde,
hur skogarnas skyggögda vallarebarn
om kvällarna ropade korna;
och sof invid älfvar, som glänste mer svart
än ditt hår, som är svart som en judes;
och rymde och bröt dig i Qällstugor in,
och såg efter kvinnor, och talte med gubbar,
och hörde det farliga bruset
af storskogars vaggande trän,
och hörde det dundra i backar och krökar
af spökkärrors hjul och såg emot Lappland,
en syn som af blånande öar i haf
— men ditt hjärta slog ojämnt som förr,
och var fullt af elände,
och fann ej sin trefnad i världen,
men grät som ett barn,
och längtade bort och bad dig
att vandra mot söder.
Då for du med båten mot söder,
såg storstadens flammande gator och hus,och kom till de lärda,
och vandrade ut på en slätt, så stor som en jättes,
en fornnordisk jättemans flathand,
och hade en nyköpt versbok i fickan
och satte dig ner på en kulle
och då var det höstkväll;
då kom det en ursinnig dogg och dref dig från kullen
och in bland de lärda i staden,
och slätten var intet, de lärda skrämde dig,
skratten och vimlet och alla de storslagna orden

blefvo en fara omkring dig

— och hjärtat att våndas och säga:

gå hem till ditt land där i norr;

se, nu är det vinter,

och stjärnorna droppa i rymden,

och skogarna slutas tillsammans som vallar

kring snöiga falt och kring lägdor,

där ljusskenet tindrar i fönstren

och bjällrorna skallra på vägarna,

ofruset ännu ger hafvet sin dånande sång

till det tysta och hvita.

Du lydde.

Men ensam och bortglömd var du nu blifven och lefde i tunga och tryckande dagar, och lifvet med alla dess mödor

24stod tätt vid din sida

och sade med allvarlig stämma:

min vän, se ut! Dina bröder och systrar

vänta, att du som de andra

skall delta i mödan

och ej bli sittande här ibland böcker

om framfarna tider.

Och du våndades farligt, och midt i natten ibland for du upp: nej, hvad var det? En röst, en ropande, hörde jag orden?

Till sist gick du ut, tog tag och delade mödan

och tänkte:

nu skall jag väl tjäna

med allt hvad jag lärt i min dar

mina stackars bröder och systrar.

Man sade:

Min vän, kom inte med dylikt. Det gäller att se på sitt eget och tjäna till brödet; din bror och din syster ha nog med sitt eget, och du kan väl göra som de. — Och det är? — Att tiga och knoga och sofva och för resten glömma sitt hjärta.

Men då blef ditt hjärta med ens som uppfylldt af lågor och sade:

Gå bort! Fly undan till hafvet!Du hör till den stam, som har lefvat sitt lif

på vågornas värld,

dina förfåder ropa dig åter.

Och du lydde och gick, och här är du . . .FISKARFLICKAN.

Det står en sjungande fiskarflicka i en solig sjöbosvala,

och sundets vågor trippa, trilla, glittra fram och åter,

och hvita måsar i den blåa luften tala

på eget språk, som sällsamt låter,

och det är sol, ja, det är sommarns dar,

ack ja, min far!

Och denna sjungande fiskarflicka i denna soliga

sjöbosvala

under himlens solglans och måsars gälla skrin är stigen in uti min själ och hafver bräckt dess dvala och hafver gjort mig lifvad som af mustigt vin, och hennes blick är blå, ja, den är blank och klar och leende som hafvet är, min far!

Och denna sjungande fiskarflicka i denna soliga

sjöbosvala

har hår som halm och mun som vilda rosen, jag kan förtala:

för mig är hon, som var för judarna det landet

Gosen,

en härlig trakt, där lyckan hemvist har, min käre far!

27Men denna sjungande fiskarflicka i denna soliga

sjöbosvala

är mer ändå: ty hon är hafvet, som jag älskar högt; när sommarns solar emot natten dala, är hon den borgen, där de hvila sökt, ja, hon är hafvet, och som sol jag drar mot hennes famn, du gamle, käre far!

Hör hit! Hör fiskarflickans sång i solig sjöbosvala! Hör måsarna, som tala!

Hör vågorna, som gå i kör, och hafvets vind, som toner strör!

Det är en stund, som aldrig dör: min hela ungdom glädtigt drar med sång och solsken fram,

med sång och skämt, med glädtighet, med glädtighet,

min far!

28VID YRE.

1.

En ensam står jag i vårens kväll på låga skäret långt, långt ut i hafvet, en ensam man och skådar med tårad blick på hafvets svarta band, på isens hvita bälte långsmed kusten, på rymdens höga hvalf, där solnedgången brinner, på bergens fåstningsvallar inåt landet samt

på denna kopparbruna, öde häll i hafvet.

Hör, det ringer djupt ur hafvet!

Det är isflak, som af vågor lyftas,

det är blanka skifvor, hvilkas kanter töma,

det är dyningen, som rör dem.

Sakta vaggning märkes, ljuden stiga

som ur klockspel, som ur bjällror,

som när fordom i min hemstad

skutor kommo hem från långfärd

och de glada sjömän, just när solen glödde

i sitt största sken mot natten,

29gingo sjungande på backen

rundtorn spelet:

kättingen i klyset rördes

med detsamma ljud, som nu förnimmes

doft ur hafvets djup.

Men i öfrigt stilla.

Ur dessa väldiga bergens vallar stiger som en doft, en offerrök, ett skimmer ifrån dar och nätter, som i urgrå tider somnat; solens sista flamsken,

molnens skickelser af spån med glödda kanter,

blåa skymningen och

hafvets mörker, isens hvithet

och den tunna rymdens andning

— allt har fattat med en rysande betagning

detta heta hjärta,

som en vindrörd blomma likt

känns dallra i mitt bröst.

2.

Jag ser ej lif, jag hör ej lif, här kan ej lif förnimmas.

Jag själf är stelnad i den stund, då solen slocknar,

moch när i skuggblå rymders hvalf

den första stjärnan stiger

och ser med detta lysande och blida sken

på somnad jord, på somnadt haf i kvällen,

då faller jag på knä i snön och kvider,

med knäppta händer bedjande till gudar,

hvilkas namn jag aldrig känt,

men hvilkas röst min lefnad lång

har hörts som vågslag i mitt hjärta.

Min själ får syner:

Bakom bergens vallar ligger landet vida

med gula fält och gröna skogar, hult och hamrar,
med röda gårdarna, där bönder bo,
med grå och arma torparstugor,
med rykande och hvita städer,
som spegla sig i blanka vatten,
med människor, som gå på vägar,
på stigar, gator, gå i djupa skogen,
gå bland bergen.
I nätterna de sofva under hvita stjärnor,
om dagarna i solens hetta pressas svett af mödan
— och jag förnimmer som en låt af danser,
af fötters tassande inunder fönster,
kyssars ljud och suckars ljud och ord som hviskas
31och barnamunnars bön och starka männers stämma och kvinnors skratt; min själ är fylld
af mörka landet bakom bergens vallar,
mitt land, det fattiga och rika,
min fars och farfars, mina fäders land.
Och för mitt öga stiga stora stjärnor otaliga i himlens höjd.
Och bergen resa sig i kvällens mörker,
som jättar stå de där på vakt, tills solen
med eldrödt hår går upp ur hafvet,
och den, hvars själ
kan ensamhetens stämma höra,
han hör, hur hedniska och höga sånger
ur deras gamla strupar fylla nattens stund.

3.

En ensam går jag sakta öfver isen,
och stjärnorna högt öfver mig i natten glimma
stora, granna,
min själ har krupit in och ligger tyst och skådar
som i en källas glas
med andakt och förundran
32de bilder, som i glaset visas af öden, människor och tider, som längesen ha blifvit sus och syner i tysta mäns och tysta kvinnors blod.

83DANS I VÅRNATTEN.

Ditt namn kan ingen veta, du heter Vårnatts-

blomma,

du dansar varm och gyllengul, och ögonen stå

tomma,

du har din mun på glänt, min vän, och andas blåa himmelen, som kring ditt hufvud darrar tunn och kysser dig på mun.

Och skogen susar mörk och tung i nattens klara

stund, som går så snabbt som någon lycklig dröm i denna doft af vår, och hafvets våg i stranden slår, och spelman stödd mot granen står, och alla vi, som dansa på kring banans nötta rund, förnimma i vårt hjärtas rot, att det är glädjens stund.

Min kära Vårnattsblomma

med ögonen så tomma

går fram till mig och slår sin arm

omkring min hals och hviskar:

34jag är så styggt, otjänligt varm, hvad finns som mig förfriskar?

Jag skänker henne vatten då ur närmst belägna brunn,

och till ett tack hon skänker mig sin varma röda mun,

och tonerna i natten gå,

och himlen lyser blå,

och först när solen rinner opp,

blir slut på dansens lopp.

Och just när klotet åker fram på högsta skärets kam, stå hon och jag i hemlighet, vår gömplats ingen vet; jag böjer mig och säger mjukt: mitt hjärta är af kärlek sjukt

— men med ett skratt hon stryker min pannas lugg och säger blott: när vintersolen ryker, har kärleken förgått!

35MUNTHER.

Vi komma en dag, då solklotet pöser i rymdens fuktiga rök öfver hafvet, som ligger så blankt och så glaslugnt, att diset i dyningens stigningar speglas och röres, och båten glider så mjukt, som den ginge i luften,

och dropparna glittra från årornas blad som knoppande liljekonvaljer, som nejlikors klockor och spirande grässtrån och daggstänk.

Framme ror jag, och gubben sitter därborta och pölar med åran så godt som han kan; han är gammal och grå och har kort nog att lefva förmodas,

men än kan han hålla en tio års tid fram i världen.

Och vi ha yxa och såg och ett halft dussin säckar och båtshake, tjufkrok och annat, som hörer till ved- och strandtjufvars vanliga rustning.

Ty nu ska vi stjäla, så mycket vi orka och båten, af böndernas props och af annat, som duger att

brännas,

36när stadsfogden eldar sin spis, som han hyr af min husbonde, iiskaren Munther, för sommarn.

Och gubben berättar i skägget, där snusfloden stelnat, om framfarna tider och öden, om somrar och vintrar härute i hafsbandets ödsliga värld samt om vådliga farder i isen, när gråsälen nalkats om våren och finnarnas båtar på

isbroar kommit och finnarna gästat stundom förlista och tömda på allt —och högt öfverorden, som bindas till farger och linjer och bygga mitt hemlands gråsvarta klippkust, där

granarna vaja som långvuxen laf och susa hj ärtgripande sorgset och inte ett lif kan bli sedt på långliga tider, högt flammar i sommarns berättelser solen, men — med gubbens ord — så tätt som en gröt myllra stjärnorna fram öfver vinterns isiga sagor.

Den gamla rundryggagubben är som ett knyte, och ögonen djupt i de skymmande groparna kisa bland hårtestar fram, men skägget går opp som en mossa på kindernas kullar, och föga är bart af den opp-plöjda huden*

37En saga — ty är det ej saga att höra en enkel historia långt från den tid, då man inte fanns till och då därför de ting, som berättas, få sken som af helt andra

stjärnor

än dem, hvilka lysa de ting, som man själf har förmåga att minnas?

En saga är den: hur en dag för längesen bud kom

från staden,

att inne på sjukhuset låg inför döden en kvinna, som tjänade fordom hos Munther.

Nu ville hon blott få säga ett ord och be om en sak utaf honom.

Han spände skidorna, gick öfver ön, öfver isen, in öfver fjärdarna, rätt öfver skogen och kom så till

staden,

det var emot nyår.

Den sjuka tog mot honom, talade länge, med brinnande ögon.

Hvad var det hon ville?

Hon ville berätta, att en gång i tjänsten hon ljugit

för honom, den lögnen stod klar och tungsam i hjärtat, och först när hon yppat för honom sitt brott och

fått höra

hans ord om tillgift för brottet, skulle hon afgå med lugn i sitt hjärta.

Han log — han hade i smällkalla vintern, i mörker, fått skida mera än tio mil för att tillge ett hjärta,

38hvars brott han ej kände;

det kostade honom besvär och dessutom tio riksdaler, men då var han ung och förmögen — det gjorde

detsamma.

Men när han kom hem, stod moster Sofia i dörren och sade: jag hörde dig nyss, du stampade snön där i farstun och ritade skidorna uppåt mot väggen

— i nätterna bruka de kommande här, om vintern, på detta sätt, skicka ett förbud — och gumman tände i spisen och kokade kaffe, och när, väl en half timmas tid sen hon hört det, han verkligen kom, var kaffet uppkokt och färdigt.

Så sipprar ur gubbens skägg den ena sagan efter den

andra,

årorna gneka, och båten går stötvis mot målet, en klippöfverskyggad och afsides vik nör på stranna, af fiskrarna Gethelvitet kallad.

Och morgonens dimmor lätta, och skärens långsträckta hällor

lysa som gyllene plåtar i solen, sälar sticka upp hufvut tätt intill båten och dyka förskräckta

39och likna gamla skomakare; sjöfågeln drager ilande kurvor

tätt öfver vattnet, som speglar den surrande fården,

och måsarna glida i rymdens blånande eldsken,

och långt ut på hafvet gå ifriga båtar

mot skutor i stiltjen, och rökmolnen släpa på vattnet

— men allting är stilla, och sjöfågelns oro

ger endast en ökad kraft åt den stämning af hvila,

som detta flammande försommarhaf

skänker mitt hjärta att njuta;

och slutligen tysta, försjunkna i tankar

vi ro långsmed stranden,

och solhettan ökar, och svettdroppar lacka,

halfnaken jag ror som i regn utaf lågor,

men Munther har trenne par skjortor

och sälskinnspjäxor på föttren.

40VÅRKVÄLL.

En kväll om våren, när solens nergångsbål är mera rödt än förr och hafvet ligger som mörknadt stål, står jag i hvita stugans dörr.

Flickan på gården stannar och säger: nu kommer stjärnorna, nu blir det natt . ..

Hvart ord på tungan långsamt väger, och sist hon slutar med ett skamset skratt.

»Nu kommer stjärnorna, natten skall ta oss. Fruktar du natten, tror du, han vill ha oss? Hvarför skrattar du, Våmattsblomma, och hvarför

lyser din blick så blå?»

— »Lyser mitt öga? Ditt lyser också!»

Vågorna glida långsamt och stilla mot isens kant i

den tillfrusna stranden, flaken svartna ute på sundet, och stjärnorna framgå

vid himlaranden, och skymningen smyger om flickans hår.

— »Säg mig, hvarför du inte går!»

41» Hvarför står du i dörren och tittar? Kommer någon i kvällens timma, då stjärnor allt flera glimma?

Kanske en gångstig i kväll du hittar?»

»Ja, jag hittar i kväll en gångstig — kort och rak

går den fram till målet, målet är ju en vacker flicka, blicken lyser som

blåa stålet eller som ljuset från stjärnan där, håret skimrar som gula branden, som är kvar öfver västra randen

— och den flickan, och den flickan, Vårnatts-

blomma, är ... ?

Flickan lyfter sin fulla stäfva, himlen lyser som

guld om nacken, när hon vandrar bort längs backen, men mitt hjärta behåller ljudet af de ord, hon hviskat bara:

»man får endast till gryning vara, inte längre, det är förbjudet . ..»

42FISKAFÄNGET.

Hafvets vida flack är tomt, och solen drifver morgonröd, nytvättadt glansig öfver horisontens rök, och af morgonbrisens blåa vågor splittras skenet sönder i milliontals om hvarandra glädtigt glittrande små dropp.

Fyra gamla tunga lommar flögo nyss mot norr, kanske tio unga svärtor och en tjugu ejderhonor, några grisslor, några skrakar surra på längs vattenytan, och en bataljon af måsar, hvilkas hvita toaletter färgas nästan rosenröda, slå i luften öfver oss.

Hör, hvad lif af måsen!

Ta all fisk, som flyter skene, skrik, så hela hamnen hör det,

43att i dag är jag den främste, hela hamnens värsta bjässe med min fyllda båt!

Se, nu öppnar sig det blanka sundet! Daggigt röda

lysa bodarna i långsträckt rad,

vid hvar bod en båt med strömming,

i hvar båt en mö som sjunger,

på hvar brygga fiskarpojkar

och vid deras fötter

stugans gamla katt, som tigger

fisk åt sina ungars buk.

Sakta glider jag med båten genom våglös vattenspegel, fram längs granbevuxna stranden, hvilkens stenar ännu fukta efter nattens dagg; andra boden äger Munther, och på Munthers brygga sitta Mittu och Olagus samt Jim Pudelkvist.

Båtsmans-Näsens pojkar vifta: Se på han! Så han ha fische!

44Se på karln med sanklastbåten!

Hvilken djädrans iischardräng!

Nu ska Munther le i skägget och Sofia slå med labben, nu blir kaffekask och dopp!

Nu för afmätt korta årtag fot för fot går båten framåt

— gamla moster syns i backen ...

Röken står som andlöst stilla

ur den gamla stugans skorsten,

röda blommorna i fönstret

trängas om hvarandra ifrigt

för att se på iiskafanget,

och i skullens öppna lucka

ser jag skymta andeväsen:

hela raden gamla drängar,

hela raden gamla pigor,

som ha tjänat fordomdags i Munthers gård.

Mittu reser sig med svansen rätt i vädret,

och Olagus stryker ryggen

välbehagligt

emot bodens vägg,pudeln Jim med stjälken viftar, och nu stannar gamla moster opp i backen, sätter handen öfver ögat, vefvar sakta med den andra, och nu hör jag gummans stämma:

»Nej, hvad si jäg? Ha ji fische, båner? Hela båten rakt!»

Och nu kommer man från alla bodar springande i blöta pjäxor och med vaxduksförkläna om bena, och ett rop går löst:

»Gubben Munthers båt ha fische!

Åtta tunner fullt i båten, som den satans drängen, jänterna och han ha fått i natt!»

Kajman ropar högt ur skägget: »Den som syndar, han får fische! Hvad är meningen med detta? Dräng och piger, ha ji synde?

Ha ji vuri ut på hafsjön, ji i lag och inte Munther?

Hör på, Munther, är det sant?

46öfver hamnen går min ära,

jag är dagens främste,

hela hamnens värsta bjässe

med min fyllda båt,

och en kaffekask vi dricka

nu i solgångstimman

gubben Munther själf och jag.

47MIDSOMMARNATTEN. 1.

Till Trysunda hamn två mil norr om vår har ungdomen farit i natt, hvar bosvala ensam och gapande står, och inte hörs dans eller skratt.

Inte hörs dragspel och inte fiol från banan i strand, knappt prasslar en dyning mot stenar och sand, det tiger längs kokhusens rad här i hamn, där jag sitter med flickan i famn.

Jag smeker kinden med solbränd hand och bänder munnen emot mig ett grand, läpparna röda som lingon glöda, tänderna glittra innanför

— att dig kyssa i midsommarnatten vore som dricka ett läskande vatten,

o flicka, när nästan af törst man dör.

•

Och Vårnattsblommas blåa öga släcks och slutes snart,

48hennes bröst stå unga, höga, hennes skinn är bart, intet ljud förnimmer jag i den röda natten, långt på hafvets vatten seglar hamnens ungdomslag.

Hvad kan hindra mig att trycka hennes mjuka kropp mot min, att vi söka nattens lycka mun mot mun och kind mot kind?

Jo, att. ..

Att, när jag helt sakta lyfte

lifvets bröstbandsflik,

slog hon mig ett slag, begrep mitt syfte

och sprang med höga skrik.

2.

Vårnattsblomma står vid grinden under häggens hvita blom, i grönskan bland blom lyser röda kinden, bakom står himlen tom.

49 4Solen uppgår om en timma utur hafvets brunn,

.redan himmel och bergtoppar glimma mot solgångens stund.

Redan, Vårnattsblomma . .. snart är dag och ljus, och alla gamla vakna och vaka i alla rodnande hus, innan jag har fått smaka . . .

På knä i sanden:

Vårnattsblomma, skänk den starka handen,

jag vill kyssa den,

du hafvets sturska tärna,

slå en örfil till, jag tar den gärna,

jag ger mer igen.

Skratt af henne:

Opp och refva, man i alla väder!

Du kan jaga säl på vårsvag is,

ro i storm, tills handen blir som läder,

men en flickkyss knycka,

slåss med mig och trycka . . .

Jag med ett språng:

Dig vare lof och pris!

50Dina läppar muntert skratta,

se, o Vårnattsblomma, solen kommer röd,

sundet ler af solgångselden,

bruna klippor lysa bratta,

öfver bergen, skogarna och dälden

glittrar morgonglöd.

Och med flickan gripen — häftigt:

Du är Vårnattsblomma, hafvets ljusa mö,

salt och frisk din kyss mig tjusar,

solblick blåa ögon strö,

leende ditt anlet krusar,

dina muskler mattas,

dina blickar dö,

af sin segerherre fattas

hafvets ljusa mö.

Och när solen sprutar öfver skogens toppar och i ett fönster en gubbe ser mot den, njuta tvenne unga hjärtan lyckans söta droppar

i bästa samförstånd i glada morgonen.PÅ GRÜNDET.

Varen hälsade, alla I döde,

I väldige vikingamän!

Ert blod är det brinnande sken, som fyller himmelens glasskål och rinner i vägar och stigar på hafvets kulliga falt.

Varen hälsade, alla I döde,

I väldige vikingamän!

Här kommer den lifvade flottan

af unga och gamla från hamnen,

där sundet speglar och smeker de röda bodarnas rad,

där kvällssolen ser öfver berget och skymningen

lurar i vrårna

och röken stiger och korna på sandhvita stränderna råma och barnen skratta och skrika och hammarslag ljuda och yxhugg och gyllene friden lyser som kvällsbön i stillnad luft.

Här kommer den lifvade flottan af unga och gamla från hamnen,

52vi draga mot aflägsna grundet därute, där vågorna dåna och sjunga sitt brusande drapa, som prisar ert lif och ert dåd,

I aflägsne döde,

I väldige vikingamän.

Och vågorna häfva oss, båtarna stampa, än pekar stammen mot himlen, än synas roddarnas hufvun som fåglar på vågornas stenblåa rand, och skummet spritter om bogen och glittrar i tusentals farger,

och hvirflarna gnistra omkring oss, och bruset höljer

det hela,

och väldiga vinddrag ila

och åka på mörknande krusning,

och just när vi höjas i luften

och gungande skåda mot kusten,

då fylles vår själ af en glädje,

som lyser i ögonens solar

och tvingar hvar man till att skratta;

de unga vifta och haj a,

och gubbarna mysa i skägget,

men främst bland de unga jag ropar:

Yaren hälsade, alla I döde,

I väldige vikingamän!

Här kommer den lifvade flottan

53af unga och gamla från hamnen, vi draga mot aflägsna grundet därute, där vågorna dåna och sjunga sitt brusande drapa, som prisar ert lif och ert dåd!

Men natten sänker sig ner öfver hafvet, och kustens mörkblåa ryggar i skymningen skönjas knappt.

De äro som väldiga murar

af jättar, som en gång lefvat,

de byggdes med torn och med gluggar

och rundades egendomligt

och stå där och synas begrunda

de kampfyllda tider som gått.

Och molnens tungsamma nattliga gång

i de höstliga rymdernas sal

och vågornas svartblåa, brusande vandring

mot aldrig uppnådda mål

och stjärnornas stilla och hvita sken

och vindens jämrande sus

ge nattens långsamma timmar

en stigande dysterhet.

I väster på bergenas hedniska mur har stannat en brandröd list, som speglas i vågornas hällor.

54Det är, som hade därborta stått under dagen en blodig strid, som borgar brunnit och lif förödts och kvinnor släpats och barngråt hörts

— men nu är det tystnadt, nu dränkes allt i vågornas ensamma dån;

och stjärnorna tindra ondsint hvasst, med hånskratt, syns det mig, stirra de ner, och när jag ser, hur båtarna häfvas men alla sofva,

och när jag hör, hur vågorna krossas mot gungande stäfvar, och ser den obrutna linjen, som binder aktern till förn med relingens band, då syns mig:

att detta är endast en gammal flottilj af drakskepp, hvars manskap en gång gick i land

och stridde därborta, där eldskenet dröjer

— nu sofva de, döda, nu lyser blott rymden

på skeppen, som gungat i hundratals år härute på hafvet.

Då skallar ett rop genom dånet:

Hallå! Hallå-å-å!

Se, molnet i syd, som kommer därute! Känn kylan i luften!Stormen! Stormen!

Se, stormen som kommer!

Och det börjar att flamma i öster

— se, månen stiger!

Han är som en blåsa af blod.

Alle man, hör opp! Opp och refva och ro! Se, himlen är full af fioler, och stråkarna gnissla, hartset är slut.

Nu kommer den hutlösa rackarn!

Hallå!

Nu blir det i månens brandfackelsken på det svarta och dånande hafvet ett lif,

det myllrar i båtarna, skuggor skönjas,

masterna korsas i månens skifva, och seglen smälla, och ropen skalla: Hallå! ... Far hem! .. . Hallå! . ..

Och i den skummande orkanens dån vi flyga med bågnande master, och drifhvitt vågorna kring oss skölja, de springa efter oss,

56de vilja taga oss,

de nå oss icke,

och långt bakom oss

i maktlös vrede höja de sin bleka panna

och ropa högt igenom nattens mörker:

Ve!

Vi segla ej, vi flyga öfver vattnet hem mot hamnen; den klara lågan där i land i mörkret darrar icke,

ett stort och vaksamt öga är den

kallande och full af trohet,

den visar oss vår väg från alla faror

och drar oss hem till hamnens frid och stillhet.

Ja, här är stilla!

Vattnet sorlar knappast, och bodarna i mörkret ta emot oss, och våra kvinnor stå på bryggorna och säga: Käre, var det farligt?

Vi hade ondt, när vi fick höra stormen komma!

Och molnen skingras,

månen glider fram i rymdens isblå hallar

helt hvit och fredlig

och breder silfver öfver nattligt sund.

57Men emot hällorna dånar hafvet, och molnen jaga, men knappt en timma sen flottiljen hemkom, är hamnen stilla, och alla sofva,

och endast vågornas stora drapa

med ständigt samma toner emot himlen går.SKULLNATT.

Jag sitter i sängen, sängen står på vinden, luckan är öppen, jag har nattvind om kinden, man tassar i svalan, nu står man i grinden . . .

Men Vårnattsblomma reser sig med hårets gyllne

flamma

lysande om pannan och säger: Gör detsamma, jag vill ej annorlunda ...

Och de klara ögon blunda, och de hvita tänder spegla månens sken ur nattens moln som segla.

Och vi glömma allt som är,

ty nu är det så månljust klart och så oändligt tyst, när vi ha munnen ömskint kysst, är kanske dagen här.

Och som en blomma, ur hvars blad all saft har

blifvit tagen,

59lyser hennes anlet hvitt i underbara timmar, som en källa, undangömd för solen och för dagen, hennes stora ögonpar ur dunklet mot mig glimmar.

Vårnattsblomma! Vårnattsblomma! Se, din själ

drar sakta bort, dina ögon stelna så, din mun är febervarm . . . Hör, hon hviskar mot min barm: men natten är så kort. ..

Och timmar undanglida,

och månen sjunker sakta ner,

allt blekare blir stjärnors ljus i rymderna de vida,

men flickan vid min sida

med ständigt heta ögon ser

djupt i min själ och binder mig med smekningarnas

trådar,

med ord, som ingen mening ge, och först, när vi på kudden se en blodröd strimma, vakna vi, ty dagen den bebådar, och intet sakna vi.

Ty vi ha kyssts i månens sken

och möta nu med glada ord den nya dagens gull,

och smygande på viga ben

går jag från flickans skull.

60PÅ BERGET.

Nu går skötrodden ut, och båtarna stäfva mot hafvet, som ligger därute på andra sidan uddarna och andas i kvällen och glimmar i långdragna böljor och fyller den kyliga septemberkvällens rymd med ett stilla och vemodigt sorl.

Vid min fot ligga hamnens stugor, och sundet delas i rutor af vågor från kvinnornas båtar på väg till den andra sidan, där korna råma och vänta och ett sista blodsken af solen på rödstrukna föngsen är kvar.

Och röken stiger ur skorstenars rad,

och skymningen dröjer väl inte,

det kyler alltmer,

och det tig$r så stort,

och snart skall väl tändas

den skimrande kvällsstjärnans eld.Jag vänder tuben mot hafvet

där äflas Lönnbåarodden,

där kräla Flasroddens båtar,

och långt emot Kvarngrunnans långsträckta ö

sju båtar glida i kvällen.

Den båt närmast Flasen, där kvinnan är klädd i ett rosenrödt lif och har hvitt hufvudkläde, är den af hållna Vårnattsblommas båt, och kvinnan är Vårnattsblomma själf.

Nu sitter hon på sua och lägger från flakan:

se händernas ifver, det fastnar i flaret,

och stentärn är trasslig,

ibland är hon lugnare,

se, nu går det sansadt,

nu lämnar hon skäret,

nu går båten i himlen

och glider omärkligt på stålgolf,

och himlen har bleknat,

allt mindre blir båten, jag skönjer ej tydligt —

Se månen!

Han stiger!

Ett rodnande äggskal,

som lagts på ett blått fat och syns mot en hvit duk

och vattnet börjar glimma rödt,

och båtarna bli mindre,

allt mindre och mindre,

och töcken börjar hölja dem,

62och rymden blir prickig af skymning som af askstoft, och natten börjar komma, och hafvet, det dånar som alltid emot natten,

och se:

nu tände man en stjärna,

och luften blir allt kallare,

i fönsterna är ljussken,

men hamnen ligger dunkel,

nu dallrar det i luften af växande månljus,

jag ser knappt mera båtarna

därute på hafvet,

som fyller med dån och sorl den mörknande rymden och låter så nedstämdt, så nära och så Qärran

och som om det bevarade i djupet af sitt hjärta den hemskaste, den tyngsta hemlighet, medan stjärnorna i höga himlen tändas.

63OKTOBERGRYNING.

Vördade vintergula måne samt alla små stjärnor

som mattas!

Jag står halft klädd, halft oklädd på gården framför er,

det är kallt, och husen stå döda, ej rök, ej oljud

som stör er

men tyst och högtidligt och skumt, som när stilla

det nattas.

Inne ligger min älskade blek och storögd och stirrar

mot ljuset,

mot dagningens första gråsken, och väntar mig åter; vågorna prassla i gruset,

bod ligger vid bod, speglad i vattnet som låter, det aftägsna suset

når mig från hafvet, som kvider höstligt och gråter.

Jag bugar för dagen, för mattade stjärnor och månen, slår rocken omkring mig, går in och böjer mig

öfver min kära

och hviskar:

det är grått och kyligt, nordosten i luften, och månen har somnat i väster, och molnen bli skära, men här är det varmt, och jag vill ligga dig nära.

64JAG RYMMER I SNÖSTORM.

Nu har vinterns sol satt eld här i världen, och flammorna lysa så hemskt genom sky, de gamla i hamn sitta frusna vid härden, och stormar i spjäll och i häktfönster gny, det dundrar mot stenar och hällar, och stjärnorna flyga hvar natt, i ödsliga, dödmörka kvällar syns ljussken i fönsterna matt.

Min hafsflicka ljusa, min blommande vän, jag släpper din hand, kommer aldrig igen, jag skall vandra så långt här i världen, det svider i hjärtat, när gråten jag ser, jag drog dig, jag vann dig, nu kan jag ej mer, som en luffare börjar jag färden.

Men låt genom årens blåsande dar,

när solsken i världen sig sprider,

ditt minne dig säga, att lycklig du var

en gång i ungsommartider,

min hafsflicka ljusa, min blommande vän,

jag lurade dig, kommer aldrig igen,

mitt sinne är tungt, när du lider.

65Guds hårdsinta, skrattande söndagsbarn är jag — mitt öde det blifvit, ett trasadt, föraktadt och värdelöst skarn

på vågornas rygg har jag drifvit,

— du hafsflicka ljusa, du blommande vän, var medlet för Herren att gifva mig känn på den skrift i mitt hjärta han skrifvit.

Nu dundrar det högt genom vinterns dag, med pannan i handen du bidar vid härden, vid fönstret i skuggan står ensam jag, jag önskar farväl, när jag ger mig på färden, min hafsflicka ljusa, min blommande vän, jag gråter i lönn — kommer aldrig igen, jag måste så långt här i världen.

66FRÅN HEMSTADEN.HEMSTADEN.

Låt mig i morgonens stund, medan fåglarna kvittra, med kedjade ordens stolta, högtidliga offer få

tåga,

som fordom man tågat till tempel,

till heliga ekar och källor och skäggiga präster,

och säga dig enkelt och gladt, hvad jag har att dig

säga.

Jag ser för mitt öga i junimorgonens solsken Vårdkasens grönskande granskog och toppens blågråa klipphög

samt utkikens torn;

på sommarvillornas tak stå skuggor mot väster —

mot öster

af solskenet taken belysas.

Det blåa, af solbrisen krusade sundet syns smalna

mot söder, där ute bak uddarna hafvet sig breder, och luften är hvitaktigt blå i morgonens timma. Som ett flytande guldkorn syns ute på sundet en

fiskmås,

nyss flög öfver granarna fram en snabbvingad duf-

flock.

69I öfrigt är trakten en stilla och storformad dikt utaf

granskog,

af vördiga berg och af vatten, himmel och solsken. Men staden!

Den ligger med dammiga, slingrande gator, med låga små hus bland högre moderna palatser, träkojor slutna i famn af hvithyllta häggar, sakta bugande lönnar, dallrande rönnar och doftande spridda syrener.

Gamla poliser gå parvis, sakta, mot rådstugutrappan, berusade herrar med pussiga kinder och norrländskt

rundade bukar, flickor, som dölja ögonens brand under hattarnas

halmtak,

där banden fladdra som festliga vimplar,

och följda af pojkar i konfirmationssvarta kläder,

dammiga skor och blommor på rocken,

såg jag på gatan, när högt från verandan

jag skådade ner på min afhållna hemstad.

Och redden ligger där blank med himlen i blicken, ett rosenblad, kupigt bärande daggdroppen, syns den bland höga och mörknande berg, som slutta mot

hafvet,

70hvars brusning förnims, men hvars vågor ej synas, ty uddarne stänga dem ute.

Och stilla vaknar nu allt!

Här bortflöt min barndom,

här flyter min ungdom, som går mot de sällare

dagar,

då blodet får makt att ej bulta så pinande hetsigt

— dit längtar min själ!

Här alltså ligger den trakt,

där jag kommit till lifvet en gång #

som en kvällande bäck ur en drifva

en dag i vårsolens begynnande tid.

Här har jag sträckt knubbiga händer i bön mot en gud, som jag sedan har lämnat, här mötte jag fordom, när soldammet dansade rosigt en vårkväll, plötsligt den djupögda mö,

som mitt lif jag har helgat att bygga till glädje och

styrka

de dar, som mig solen gett lof att få skåda.

Här växer jag ut och blir man och längtar att fylla med gagnande gärning mitt lif.

71Om världen därute berätta mig andra.

Jag sitter ibland, när kvällen står på och stjärnorna

tändas,

och minns, att jag längtade fordom till världsstäders rykande helveteskittlar, men — hjärtat kan våndas ock här som därute, och blodet kan sjunga ock här emot morgonens

solsken,

och inte bli famntag af svartögda sminkade djäflar

i London, Paris eller Rom

mer ljufva än de, som min kära mig skänker.

Låt hemma mig stanna, låt dikten iå stiga ur hemstadens, hemtraktens osjungna marker och

vatten;

jag ser genom nätter och dar allt flera gestalter från

fordom,

och som genom skönmåladt glas ser jag framtidens öden sig tända.

Här blef jag till lif och till arbete född, här vill jag förblifva,

ty endast när högt öfver Vårdkasens berg

jag Bottnen hör sjunga och tala,

och endast när hemstadens stjärnor jag ser

och dess vatten mig möta med morgonklar blick,

när jag öppnar mitt fönster,

kan lifvet och mödan för mig få sin ärliga glädje.

72Så skall du, min stad, en gång ta din son i ditt sköte, när nöjd utaf dagar och år han slumrat i döden, och ännu en röst skall natten förvärfva.

Men, medan mitt lif i sol och i skugga förrinner, dess böljor må glittra och slå mot min hemstads uråldriga stränder.

73HAFVET.

Det kokar inte och flyter i sugande strömmar, det drifver ej vågor att resa sig högt emot

himlen,

det ger mig ej ämnen till dramer i väldiga stilen

— ett litet haf är mitt Bottenhaf, en hafsvik nästan;

inte två tiotal mil är det öfver till finländska sidan, och här är allt så hemtrefligt lugnt och behagligt.

En ganska stor storm äger våren,

då kusterna rensas från isflak och sälen kan jagas

och strömmingen fetmar och lockar till fångster.

En tid är det bråkigt om hösten,

då låter det högt öfver skogen, som vore

därute på stranden

en oafbruten eld af kanoner,

och den, som vandrar på vägarna,

eller i staden på gatorna ensam,

ser stjärnorna glittra och tänker på intet,

han hör:

hur det jämrar och stönar och dånar, och skogen sjunger sin nattliga sång och låtsas ej höra,

74men hafvet går högre,

och natten blir uppfylld af tvenne väldiga körer, och vinden spelar och stjärnorna glittra.

Men få lägga märke till detta, de flesta snarka i sömnen.

Blott älskande par och cessionsafvärjande köpmän, en nattpolis

eller en gång hvart tionde lustrum

en okänd poet

kan få höra den sången.

Den älskandes flicka går älskaren nära i fruktan och hviskar: Hvad är det som jämrar? Min mor, som fruktar och våndas? Köpmannen vaknar ur siffrornas värld och lyfter sitt värkande hufvud:

Hvad är det som dånar? Är det brandkårn?

Brinner mitt lager?

Polisen: Hvad är det som stönar? Har man rånat en ensam på gatan?

Poeten står stilla och ser genom nattens oändliga rymder:

Till stjärnorna går ifrån hafvet och skogen den tvåstämda sången;

i natten får allting en röst — hvad hemskhet att vaka, att höra det sorgfyllda ljudet, det väldiga dånet!

75Jag hör, hur förängslade hjärtan, som slagits med fruktan, hviska och fråga:

Hvad är det?

Hvad skulle det vara, käraste vänner, om inte vår väldige sångare: hafvet!MAJDAG.

Jag vet, att på Lungöns sydspets glimmar det hvita fyrtornets pelare klart, och på Hernöns nordspets står berget bart med sin röda lotsplats, och isen simmar på fjärden emellan med långsam fart, och vågorna gå under himlens kupa, som vårhvit mot hafvets gränsrand syns stupa.

En tidig skuta har ankrat på fjärden,

Mand isflakens måshvita fläckar den ligger med rårna i fyrkant och hvilar från färden, och pojkflocken hänger i skansdörrn och tigger som jag själf en gång i de gångna dar, då en byting jag var

med knifven i bältet och märlspik och märling och var j ungman och äldsta matrosens lärling.

Det är samma dofter af spackling och tjära, och mönjan rodnar på båtskrofsplåten, från varfvet klinga ju hammarslagen, och ångsågens sågklingor gnissla och skära; i morgon kommer visst stockholmsbåten

— med tvenne kanonskott han staden skall ära

77och glida stolt i sin flaggande skrud, och då är den stora och väntade dagen, då han hälsar min stad som sin brud.

Och pojkarna komma ur alla gränder, och herrarna skynda med hatten i nacken, och damernas vårhattar gunga så smått, och himlen är delad i långa blå ränder af strömmande moln, och det doftar af backen, och allt är så soligt och roligt och godt; och skepparen bjuder gamla bekanta på fest i sin granna och luftiga sal, och äldsten i laget skall hålla ett tal, och så skall man hurra för dagen och våren, för skepparn och staden och framfarna åren, och då är det verkligen vår i min stad, och hvar mänska blir uppryckt och glad.

Ja, så var det fordom; de gamle säga,

att nu är det inte som fordom i världen,

sen staden blef större och böljade äga

all usel grannlåt af nya slag,

och många ha burits från slocknade härden

ditupp, där det brusar i björkarnas grenar

så stilla och sorgset i vårens dag,

där de ligga i sömn under stora grå stenar

och den gamla tiden dem alla förenar

i ett håligt skratt öfver gångna behag.

78Är det sant, min stad, att du blifvit en annan?

Vårvinden fläktar mig kylig om pannan,

isflaken lysa, och fjärden är blå

— åren ändra oss alla, du gamla,

och lifvet är minnen, som sakta vi samla,

men jag tycker mig här i min barndomsstad gå.

79HEMSÖHATTEN.

Från bron, som går öfver hamnen, kan Hemsöhatten du se, hela färden bjuder dig famnen, och stillnade vatten le.

Ty en gång hvar höst och en gång hvar vår blir allting stilla och domnadt, så sakta från berget i kvällen slår ett sken utaf tider, som somnat.

Du vet ej den stunden på förhand, min vän, kanhända aldrig den randas,

— men den som känt den, känner nog den i den luft, som den dagen andas.

Solen sänker sig, mänskorna vandra, höstens, vårens kvällsstjärna lyser, du skiljer dig omärkligt bort från de andra och känner, att hjärtat ryser.

Du stannar på bron och har hamnens stad af nybyggda stenhus och båtar som lossa på höger hand, men till vänster en rad af röda bodar, bevuxna med mossa.

80Men rätt öfver Qärden syns Hemsö strand, där skogen höjer sig sakta, och högst står berget: én knuten hand att trakten mot fiender vakta.

Där flammade fordom i ofredens år en varnande vårdkaslåga — se, syns det inte ett brandsken, som går under himlens grönhvita båga?

Du ser: det är toppen som färgas blå, likt en vindrufva lyser den vida, och liksom en gloria synes ju stå kring dess kala och rundade sida.

Och plötsligt är det, som hördes kör af en mängd af skriande röster, och lyssna noga och hör: du hör, att fiender komma i öster!

En blink: det är borta, en stjärna står som en gatas lykta midt öfver hatten, och plötsligt är skymning — hör lifvet går, se, stjärnorna växa mot natten.KYRKKLOCKORNA.

På kullen, där popplarna susa och klaga för vinden, högt öfver taken på långvägar synlig reser sig domkyrkans svarta kupol.

Nu ringa de samman, de väldiga klockorna

— molnen dra långsamt, och vinddragen mildras, solskenet bleknar, och fåglarna gömma sig,

liksom en kyla blir bredd öfver gatorna, husen stå tankfulla, mänskorna flykta, och öde och still ligger trakten, där klockorna klämta så vida.

De gamla, de bortglömda: gummorna, gubbarna

— gummor i gamla kapotthattar eller i rödgröna, nötta schaletter,

gubbar med skäggkrans och klädda i smala och ruggiga, höga och ranka cylindrar stå fram för min syn.

De döda nalkas i flockar.

82Barn, som jag lekte i sanden med fordom, och afdöda syskon synas för minnet leende skugglikt i vårdagars blöta och flyktiga sol.

Dofter af nyvaknad mylla, af gräs och af örter, tjära och spackling och mögliga segel nå mig,

när klockorna sjunga i tornet.

Syner sig resa

af glittrande fjärden,

soleld i fönster,

knoppande björkar,

måsar, som glida i morgonens ro,

och segel på vattnet.

Det krymper i halsen, och gråten vill komma.

Klockorna! Klockorna!

Långt från de spädaste åren minns jag, att klockorna skrämde mig, stelnade blodet och drefvo till tårar.

Söndagars ve, när ur mörkret om vintern klockklangen klagade fl ärran och nära,

83rädslan för döden, längtan i ynglingaåren till rosor och dukade festbord och gnistrande viner och kvinnor och skratt och uppsluppen glädje

— allt det, som brann utaf synd, utaf hednisk och vanvettig yra,

allt, som var törst efter lycka och lifssmak, allt, som ej kyrkans flammande fönster i mörkret

och klockornas psalmsånger kände, gafs mig af klockornas klang genom vinterns förskräckliga aftnar.

Nu ligger natt öfver världen, stjärnorna blossa hvita, skogar och berg bida mörka, öde gatorna sofva

— vaken, irrande ensam i natten förnimmer jag klockorna dåna och brusa högt, osynligt ur tigande rymd.

Född i en stad, där klockorna ringa beständigt,

finner jag himlen ett tornhvalf,

och genom dagar och nätter

högt öfver tankar och drömmar och syner

hör jag från spädaste åren

de hemska,

klagande klockornas sång.

84SORGEDAGEN.

Den dag,då flaggorna smattradelustigtrundtstaden, men på halfstång hissade, och dammet i molnstoder rök längs stadspromenaden och alla gissade, att något var skedt af ovanligt slag, var den gladaste dag, som jag sett.

Det var som ett jubel, ett skämt

i flaggornas smällande sång,

och de fuktiga väggarna lyste,

som en stormklockas lifvande klämt

var dånet i parkernas trän hela dagen lång,

och det syntes, som hyste

den väldiga himlens kupol

en munterhet oanadt stor i sitt alltomspännande bål.

Men mänskorna gingo i vinden

bleka och gråa om kinden,

och ögonen stirrade rätt fram, tunga,

och munnarna logo ej stort

— därnere på kajen stodo de unga

i tigande klunga

och sågo, hvad stormen gjort.

85En lotsbåt låg där i länningen dragen,

länsad från vatten men märkt af de rasande vågorna,

den var som ett dystert ord i den glädtiga dagen,

som en svart fläck bland solhoppalågorna

— pojkarna stirrade

krupna tillsamman,

blickarna irrade,

slut var all gamman:

därute på fjärden vid Strömskatans fyr,

där stormen yr,

i nattens mörker var båten ute, som plikten befallt, och gick under med man och allt.PÅ FAMILJEGRAFVEN.

Fäder! Döda män och kvinnor! Gångna tiders folk! Festens skratt och glasklang, unga kvinnors tänders glans och röda läppars lusta dref mig till ert bo.

Lyft er, mina händer, mot den stilla rymden, skåda, mina ögon, mellan hvita björkar bergen, lägdorna och vattnen, hör den lätta andningen, som smyger genom världens sal.

Jag vill lefva!

Jag vill känna mödan pressa mina armars kraft, svett skall strömma af min panna, blodet sjunga i mitt öra, hjärtat bulta,

som om världens hjärta vore mitt.

Och när morgonsolen breder

som ett haf af lågor emot jordens strand,

skall jag lysas af dess skimmer,

stå mot fönstret stödd och möta

första glada klingandet af dagens lif.Och när nattens första stjärna plötsligt låter skynket falla kring sin nakenhet, då skall jag trött af dagens möda, stolt af verket, som jag mäktat, hoppfull emot nästa dagen, längtande till stjärnlyst hvila, prisa nakna ljuset, säga sakta:

Tack, du tändes, att mitt öga gläda,

du är den, hvars första tanke gäller

mig och allt mitt väl,

än, fast åren snabba flugit,

är jag barn, du änglaögat,

och med dig som skyddsljus går jag

lugn och nöjd till nattens ro.

Jag vill älska!

En skall vara den, som kan min panna stryka, kan min trötthet jaga bort och kan mitt öga tända, klar som dagens himmel hennes blick skall lysa, fast och tryggt som vågens grepp om klippan hennes hand min hand i sin skall sluta, och med samfälld syn mot framtids dunkla öden ska vi bida sträfvande den stund, de nalkas oss.

Jag vill kämpa!Hvarför fick min själ sin styrka,

hvarför armen kraft och hvarför blodet lust att sjunga,

om ej kämpalekar skulle framgå ur mitt lif?

Jag är man i toppen på all världens skuta, utkik öfver hafven, där vår färd går sträfsamt fram, högt min stämma ljudar, däckets manskap hånar, mastkorgsfolket skrattar, halfdäcksmännen skria

— men i solblå luften

svängande min mössa ropar jag, Columbus lik: land förut, nya land!

Fäder! Döda män och kvinnor! Gångna tiders folk!

Ni ha blifvit jord och örter; vinden, som i träden går, är andan ur ert bröst, * nu i juninattens timma hörs er hviskning till min själ ur marken rundtomkring.

Se, de späda blommors flock, se, de höga björkar!

Blommor nicka, björkar skåda allvarsamt på mig,

89marken sjunger för min fot, luften smeker svalt min panna, världens hjärta, det är mitt!

Allt det gångna, dödt och dock i lif omkring mig sjunger i mitt blod.

Fäder! Döda män och kvinnor! Gångna tiders folk!

Må dagarna, må nätterna

som färgrik blom mig hölja,

må lifvet blommors vällukt bli,

må sol och stjärnor lysa mig,

må sång och drömmar gästa;

med fasta steg vill jag gå fram

min lefnads långa stig

och lära främst att bära tryggt

allt ondt och godt, som skänkes mig,

ochmåen gång en vårens dag, när molnen jaga snabbt,

min kropp i jorden sänkas ner

af mina söners flock,

och mina döttrar blommor strö,

men djupt ur jordens varma bo

min käras famn mig nå,

och mina fader möta mig, otaliga i mängd,

och lifvets susning fylla än

mitt döda hjärtas hvalf,

och någon gång i Q ärran tid

en yngling på min grafplats stå,

90och som i natt min röst må hans då fylla nattens stund med sångarord och pris, med tacksamt hjärtas lof —

Fäder! Döda män och kvinnor! Gångna tiders folk!

Den yngste af er stam i natten hälsat er

och skyndar nu till fest och glam

och följd utaf er röst,

ur markerna, ur träd och bäck,

ur gräset hör jag er,

ni döda, ni glömda,

mitt hjärtas längtansfolk.

91HÖSTSEGLATS.

Idag på morgonen for jag från stan i en sjungande bris, och seglat har jag gudslånga dan på olika vis,

middag åt jag i Prästhushamn,

när fiskrama foro från strand,

när jag lättade ankar, de kommo i land

till natten och kärestans famn.

Rundt i mitt afhållna Ångermanland

nu doftar hvar höstlig äng,

och stjärnorna utströs som silfversand

öfver hvar sofvandes säng,

men jag går ut på det mörknande haf,

när mänskorna somna i ro,

ty det är min lust och mitt hjärtas kraf

och där är min glädtighets bo.

Jag sitter till rors, när månen falls ner som en rofdj urstand, dess krumma och hvässade spets jag ser sig rikta mot mig och mitt land.

92Selene, du isiga kvinna, som vet all kärlek, som världen bragt, jag sliter ur hjärtat min hemlighet att välsignas i natt af din makt.

En slängkyss till landet, som ligger där så naket i snöande ljus

— välsigna den bygd, som min hembygd är,

och mitt hus och min älskades hus,

och säg, o gudinna, åt den, som far

helt ensam i höstnattens stund,

hvad min älskade gör, om dess tanke drar

till seglarn bland prickar och grund.

Och sänd genom skymmande nattgardin

med en stråle en kyss ifrån mig,

och låt henne drömma om nattbrisens hvin

på min gungande seglarestig,

och nu, om dess blod är af kärlek rördt,

så låt mig ett tecken få se,

att jag vet och förstår, att min bön du hört

och mitt hjärta en glädje vill ge.

Jag lyfter min mössa, jag bugar förnöjd, där jag seglar med hast: en stjärna i blåhvita himlens höjdfrån sin stjälk och sitt fäste brast!

Jag ser, att Selene är stor i makt, att min älskades sinne är ömt, ty gudinnan välsignar min hembygds trakt, och min kära om mig har drömt.OKTOBER.

Tunga stormar dåna, molnen halas fram i långa tåg, fjärdarna emellan svarta bergen under stilla, fasanshvita stjärnors glitter ligga rytande och pressade af vindarna och vågorna från stormigt Bottenhaf.

Skogen dånar,

hvarje vindflög, som i staden svänger,

för sitt oljud: gnisslar, gnäller, skriar,

gamla skyltar jämra sig på rostuppfrätta hakar,

hvita lågorna i gatans lyktor

flämta till och slockna nästan,

och det ryker genom staden i de öde nätter

sand och löf och tidig snö.

Hela nätterna förnimmes

telefonnäts brus i takens galgar,

men från hafvet höras långa, råmande signaler

ifrån ångare, som önska lots till hjälp.

95Gå på kajen!

Vågor spola — se i natten:

liksom hvita anleten du skådar,

som ur mörkret resa sig och nalkas kajen,

jämrande och skriande,

kämpande om platsen,

glidande med snabba rörelser mot dig.

Och på redden glimma skeppens lyktor, kanske mäktar du mot moln- och stjärnbesprängda

rymden

skönja mast och tackel på den närmstas skrof

— men längs kajen ligga tysta ångare och vänta, att den mörka nattens storm en gång till sist tar slut.

Skepparna ha samlats mangrant på hotellet;

paddbred skånska, sjömansengelska, gaminspråk

blandas samman,

och med grofva skratt och eder

i orkesterns buller

svepta in i rök och fylla

fira dessa väderbitna sjömän fest

i skydd för stormens makt.

96Men kanhända hörs en kväll ur mörkret öfver vågors brus och dunder hemskt ett fjärran:

Hjälp . .!!

Ute ligger då i vattnet kämpande med döden någon förolyckad

— stundom

räddas han, men oftast går hans rop förloradt, och i nattens mörker släcks en mänskas lif.

97JULMORGON.

Klockan är sju, hör klockans slag lugnt genom våningen falla!

I dag är julens högtidsdag, i ottan äro de alla, endast jag

ej lät mig af gudstjänsten kalla.

Se, den vikande julens natt till bergens blåmörka riken flykta! Afglömd, nerbrunnen, vårdslöst satt hänger i rymden månens horngula lykta, men i gryningens eld är morgonstjärnan den silfverklocka, hvars toner den blonda Aurora locka, i rymdens oändliga tornhvalf ställd.

Isig och genomskinligt fager glider nu i morgonens tidiga stund julens brinnande gryningsdager sakta och grant kring lägdornas rund, bergen somnat och ligga på sida

98och vakta de rodnande snöiga fält, de rosiga molnen glida försiktigt upp under högspändt tält.

Hvilken storhet, o morgon, höljer denna trakt i julens ensamma gryningsväkt, stilla juldagens soleld sköljer

som rosigt^vatten min stad ur sin slummer väckt,

rökarna stiga ur skorstensraden,

för min fot ligger hela staden,

med hvars stilla, ensamma drömmar hela min själ

är i släkt.VINTERNATT.

Stor och lysande på denna utaf svarta berg i vinternatten innestängda trakt

med dess hvita, tysta och i nattsömn sänkta

stad i midten

mellan tvenne Qärdars is

och med Vårdkasbergets höga topp

och skogens ås mot hafvet,

som i vemod sjunger,

stor, ja, stor står vintermånens eld.

De frusna träden likna knippen af stålspjut, gatorna hvita kanaler emellan de sofvande husens utspridda arkipelag,

och kyrkan är som en skuta, som strandat och öfversnöats och frusit och blifvit en ishög, och allting är stilla, orörligt, dödt. ..

Då — se!

Ett eldsken stiger därborta, bolmande rök går upp mot

100ädelblå rymden,

och stjärnornas ögon bli rinnande, röda, och månskifvan krymper.

En nattpolis, på tvenne käppar stödd, i lappskor, skäggbevuxen som en Darwin, linkar ur en portgång, ropar:

Elden är lös! Elden är lös! Elden! Elden!

Alarmerna gå, signalerna löpa — Hör!

Bing, bing — bing, bing —

Dång!

Rådstuklockan, s tors kolsklockan, kyrkans ljudupp-

fyllda

storklämtsklockor väcka staden, fönster tändas, mänskor löpa, pojken

med den gamla trumman trummar:

tram tara — tram tara — tram tara — tara!

Se, så det brinner!

101Och hästar med tunnslädar komma i sken, och rådmän och köpmän, lärare, präster och kusar och ungdom, kvinnor och småbarn tumla i bleka och trettigradskyliga natten ur husen.

Det smattrar och knastrar, och gnistorna flyga, och tåget af blodröda sprutor på snöhvita gatorna drager, och ångsprutan flåsar, och klockorna klämta — den instängda staden vid hafvet i vinterns isiga månskensnatt är vorden en myrstack, som väckts ur sin dvala och myllrar ...

O, längesen bortgångna stund! Jag ser dig med leende ännu!

*